

Gondolatok a szentmiséről

A kereszténység *első fontos feladata* a béketeremtés. Ennek Jézustól tanult technológiája a „Szeresd ellenségedet!”. Ezt én így toldom meg: Lehetőleg ne csinálj magadnak ellenségképet!

Ehhez persze tudnunk kell azt, hogy az ellenséget először is a magunkhoz legközelebb álló személyben kell keresnünk! Ha nem teszem rögtön szóvá az ő kis rossz tulajdonságait (nekem is van bőven)! Ha a kereskedő rosszkedvét nem próbálom mindjárt félreérteni, ha a hivatalnok ügyetlenkedéseit nem tartom rögtön packázásnak, akkor kezdődik a béke! Ha belátom, hogy a másik ember is éppen olyan tökéletlen, mint az én személyem! S innen felfelé a legmagasabb régióig; ha mindig tudok bízni a másik jó akaratában, illetve az Örökkévalóra bízni az ítélkezést. Egyszóval: amennyire csak erőnkől telik, éljünk Jézus tanítása szerint! Van azonban a kereszténységnek *más feladata* is.

Ha a művészettörténész egy meszelt falon egy régi, értékes képet sejt meg, például egy templombelsőn, amelyet a mészréteg eltakar, akkor összefog egy restaurátorral, aki érti a módját annak, hogyan lehet egy rejtőzködő képet, festményt újra láthatóvá tenni. A feltárás közben rendszerint kiderül, hogy a mészréteg alatt még több, későbbi átfestés is lappang, ami tovább nehezíti a restaurátor feladatát, még bonyolultabbá téve a felderítő munkát. Ilyenkor a restaurátor nagy művészi hozzáértéssel, végtelenül érzékeny kézzel, igen finom szerzőmunkával hozzálát, hogy elővarázsolja a megsejtett egykori képet.

Ma így állunk Jézus tanításával, csak az a különbség, hogy az azóta eltelt majd kétezzer év igen sok idegen réteget, történelmi ráhatást, emberi elképzelést, eszmei áramlatot rétegezett rá az eredetinek mondható tanításra.

Ezt természetesen nem lehet senkinek sem felróni, ez az élet rendje; változunk, fejlődünk, alakítjuk világunkat, s világnézetünket is. A gond az, hogy ma egyre kevesebb embernek mond valamit a keresztény vallásgyakorlat, egyre kevésbé alakítja világunkat. Illetve az a legnagyobb gond, hogy a ma embernek egyre kevésbé tud segíteni életvitelében az Istennel való barátság: az egyre inkább úgy funkcionál, mint valami tiszteletre méltó, sok

értéket felmutató szellemi áramlat, amit egy műveltebb embernek illik ismernie, mint az antik hitvilágot is, de a mindennapi életben csendben visszahúzódik az egyre üresebbé váló templomokba, esetleg az erkölcsstanok lapjai közé.

Talán a legfontosabb, ha a „mise” fogalmát említem meg.

Az első keresztények imádkoztak a templomban, majd közösen vacsoráztak, amit zsidó szokás szerint hálaadással kezdtek (görögül: eukharisztia). Innen az összejövétel neve is, amelyet gyakran megelőzött egy-egy apostoli lelkülettel ellátott ember tanítása. Ilyen volt például Pál munkálkodása Troászban (ApCsel 20,7). Összegyűltek a kenyérrészre (vacsorára), s ezt az alkalmat használta ki Pál a tanításra, mert másnap tovasietett. Miután fölszedte az ablakon kiesett Eutikhuszt, ő is megköstölhatta a vacsoráját.

Az evés menete mindig ez volt: kenyér a kézbe, hálaadás, a kenyér megtörése, s a megtört kenyér szétosztása. Ezt tette mindig Jézus is, még az utolsó vacsorán is, aztán Pál is Málta alatt, a széteső hajón. A keresztény annyival tesz többet, hogy a vacsora közben Jézusra emlékezik, aminek következménye, hogy Jézus is *közöttük van!*

Erre a történetre telepöszik rá a hellén áldozat gondolata. A *templum* az, ahol az áldozár bemutatja áldozatát. *Ennek semmi köze Jézushoz!*

Első Gergely pápa (+ 604) Aranyország Szt. János (IV. sz. vége) liturgiájából alakította ki a misét, lényegesen megrövidítve a mintául szolgáló liturgiát. Gergely pápa nem törekedett egységesítésre; Ágoston nevű küldöttjét azzal bízta meg, hogy ha szép szokásokat talál, gyűjtse össze, s használja fel azokat. Tehát ebben az időben még nem volt egységes a liturgia. A pápa nevéhez az fűződik, hogy abban a templomban, ahol ő működött, rendet teremtett a szövegek között (tehát nem a dallamokat rendezte, mert akkor még nem is létezett a mai „gregorián” hangjegyzés). A mise általunk is ismert (a II. Vatikáni zsinat előtti) szövegét a Trentói zsinat rögzítette (16. sz. közepe), s az a II. vatikáni zsinatig volt kötelező formula. Ezután indult meg a változtatási folyamat. Elmaradt az ún. „utolsó evangélium”, és megva-

lósult, elfogadottá vált több modernizációs kísérlet

A nagy „modernizáció” viszont sok új, bürokratikus mozzanatot hozott be a gyakorlatba. Megháromszorozta a vasárnapi változó részeket, aminek a következménye az lett, hogy a gyakorló kántornak sok énekeskönyv és szöveggyűjtemény kell, hogy a keze ügyében legyen, hogy az „A”-„B”-„C” évben is eleget tudjon tenni feladatának. A különböző zsoltárokból kiragadott kis részletek nem mondanak semmit sem a hívőnek, csak a szöveget összeállító teológus lehet elégedett azzal, hogy talált az aznapi olvasmányokhoz illő részletet.

A templomba járó hívőknek – általában – igen zavaros fogalmaik vannak a miséről, teljesen tisztázatlan elképzelések kavarognak az emberek agyában. A mise a „legnagyobb kegyelem”, tehát „inkább hagyjuk el a délutáni zsolozsmát (a vesperást) a lehetséges esti mise kedvéért”.

Lehet misét hallgatni, lehet „befizetni” valakiért, mintha az Örökkévaló aszerint törődne velem, hogy mennyit fizettek be értem. Korábban rettenetes gyakorlat volt – de még ma sem ment ki a divatból –, hogy nyugati papok sok ilyen „befizetést” fölvettek, majd ezeket átruházták valamelyik keleti papra, aki ezért gépkocsit kapott. A miséből fizetési eszköz lett!

Régi élményem: meglátogattam egy kedves, becsületes pap barátomat; 11 óra körül érkeztem, mire ő: „Várj egy kicsit, mindjárt megmisézem!” (Mintha azt mondta volna, hogy mindjárt megmosom a fogamat!) Én lelkes fiatalelként átmentem vele a templomba, hogy ministráljak. Mire szép akkurátusan végigmondtam a *Suscipiat* imádságot, addigra ő már majdnem befejezte a misét; kb. 15 perc alatt – teljes hittel! Régebben egy-egy nagyobb templomban, a mellékoltároknál egyszerre több pap is misézett. Ez, és sok más momentum mind – mondhatnánk – csak külső, nem a lényeghez tartozó megjelenési forma.

Valójában a lényegi kérdés az igazi kérdés. A „szentmiseáldozat”, amelyet a pap mutat be.

Mennyei Atyánk nem igényel a kiengeszteléséhez semmiféle áldozatot – lásd a tékozló fiú történetét. Az Istent, isteneket áldozatokkal

kiengesztelni Jézus előtti gondolat – mondhatnám: a pogány istenhit jelenléte! Ezt megtetézi még azon elképzelés, hogy valami nagyon kedveset kell feláldoznom az Istennek – a misében az ő fiát! Mint egykor Ábrahámnak Izsákot... Mezopotámiai hitvilág! Ha így gondolkodunk, akkor még nem vagyunk keresztények!!

Jézus nem volt pap, nem Áron nemzetségéből származott – nem is mondta ezt sohasem magáról. Ezért kell hangsúlyoznia a püspöknek a papszenteléskor, hogy „pap vagy Melkizedek rendje szerint”. Melkizedekről az egész Biblia egyetlen mondatot beszél (1Móz 14,18 versében). Ő valószínűleg sivatagi magányos próféta vagy valamilyen szent ember volt, akit nem bántottak a körülötte harcoló felek. Ő lenne a modern papság mintája? A 110. zsolnában erre Dávidnak van szüksége, mert ő nemcsak király akar lenni, hanem főpap is, de ő sem Lévi leszármazottja, azaz nem lehet pap, mert ő Júda leszármazottja. Ez a ceszaropapizmus egyik régi megjelenési formája. Érdekes az egész

110. [109.] zsolnárt végigolvasnunk: egyáltalán nem jézusi magatartásformáról olvashatunk!

Amikor Jézus a számáriai asszszonnyal beszélget (János-evangélium, 4. fejezet), nagyon világosan körvonalazza, hogy nincsen szükség áldozatra, áldozati helyre, áldozásra. Jézus tanítványai természetesen nem papok voltak, hanem halászok, egyszerű vízparti dolgozó emberek.

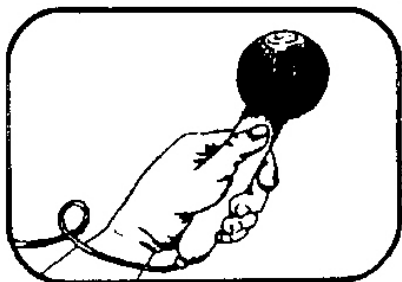
Jézus megkísértésekor a Sátán a hatalmat kínálja föl Jézusnak. Nyugodtan mondhatjuk, hogy a hatalomvágy az emberiség legnagyobb bűne, amit természetesen szolgál a gazdagság. Ilyenkor hajlamosak vagyunk megfélemleni arról, hogy létezik a lelki hatalom fogalma is. Hisz az emberben – bármilyen világnézeti legyen is –, él valamiféle materián túli tudat is, amelyhez köti az egyéniségét, az öntudatát, amely révén kapcsolódik a világhoz, a másik emberhez, s amelyet csak igen öntudatlanul, sokszor csak halványan, erkölcsnek próbálunk nevezni. Tehát ebben az esetben *erkölcsi hatalomról* van szó.

A pap misézik, aki misézik, az a pap! A papságnak ezt a tünetét a protestantizmus már megpróbálta lehántani. Mégis: igen meggondolkodtató, hogy 500 év sem volt elegendő e ráakodás általános lefejtésére. A katolikus pap ma is élesen tisztázza, hogy ő áldozatbemutató, a protestáns pap (lelkész) azonban csak prédikátor, lelki vezető. Az évenkénti ökumenikus imahéten újból és újból megkíséreljük elmosni e tényt, mégis újból és újból kirobban e körül a vita. Néha csak föl alatt, néha csúnyán, élesen – látjuk, nem ok nélkül.

Természetesen nem szabad megfélemlenünk, s én sem feledkeztem meg az elsődleges feladatról... Egyetlen eszme-futtatásnak sem szabad békétlenséget okoznia!

Nagyon-nagyon tiszteletben tartom minden ember lelkiismeretét, szokásait, hozzáállását a miséhez; tudom, hogy nem a teoretikus gondolkodás a legfontosabb. A legfontosabb a jézusi gondolkodás, amelynek jézusi tettek az eredményei!

Hollai Keresztély

Eucharisztia és cölibátus

Interjú Erwin Kräutler püspökkel

Ön túlélte egy merényletet, és kilenc éve rendőri védelem alatt áll. Mit kezd a halálfélelemmel?

Nem élhetek állandó félelemben. Legnagyobb védelmem a nép.

Amikor Brazíliából Ausztriába jön, ez alighanem kultúrsokkot jelent önnek.

Nem. Itt vannak a gyökereim. Ausztria történelme másképp zajlott. Az itteni püspököknek szembesülniük kell a mai helyzettel, és meg kell próbálniuk ott elérniük az embereket, ahol vannak. Megvannak a brazíliai tapasztalataim, de itt senkinek sem beszélek a lelkére.

Mely tapasztalatait lehetne Európára, Ausztriára alkalmazni?

A címszó: a laikusok. Brazíliában sokkal nagyobb szükség van a nők és a férfiak közreműködésére. Nekem 800 egyházközségem van, és 27 papom. Ezzel mindent elmondtam. Ha a laikusok nem vállalnak felelősséget az egyházközségükért, akkor az az egyházközség kimúlik. Tíz év múlva biztosan úgy lesz Európában is, hogy férfiak és nők vezetnek az egyházközségeket.

A szentségek kiszolgáltatása a papokra marad?

Nem kizárólag. Mindenkinek adhatok keresztelési vagy esketési engedélyt. Amazóniában az egyházközségek 90%-ában nincsen vasárnaponként szentmise. 70%-ukban évente kétszer-háromszor van, különben igeliturgiát tartanak.

A II. Vatikáni zsinat úgy beszél az eucharisztiairól mint a keresztény élet csúcsáról és forrásáról. Ettől a normától azonban messze elmarad az ön által vázolt gyakorlat.

Abszolút elmarad. Isten az ő igéjében is jelen van, de az igeliturgia csak egy része az eucharisztia ünneplésének. A legtöbb egyházközségben sajnos hiányzik a második rész, és ez a nagy probléma.

A katolikusoknak joguk van az eucharisztiaira. Hogyan lehet megoldani ezt a problémát?

Igen, joguk van rá. Ez nem kiváltság.

Meg kellene változtatni a hozzájárulás szabályait?

Pontosan. Ezt is elmondtam a pápának. A pápa nagyon nyitott. Persze nem tud egyik napról a másikra receptet adni. De szó szerint azt mondta nekem: A